

Keel ja kirjandus ainevaldkonna kava LÕK

a. Õppeaine kirjeldus, eesmärk

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist. Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;

b. Ainetundide jaotus

ÕPPEAINE/KLASS	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6

1.KLASS - 7 tundi nädalas, sellest I ja II trimester kõnearendus ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi; III trimester kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

2.KLASS - 9 tundi nädalas, sellest kõnearendus- ja keeleõpetus 5 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

3.KLASS - 8 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

4.KLASS - 8 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

5.KLASS – 7 tundi nädalas, sellest I ja II trimester kõnearendus ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi; III trimester kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi.

6.KLASS – 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

7.KLASS – 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

8.KLASS – 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

9.KLASS – 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

c. Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Õppetegevus 1.–2. Klassis

1.–2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassis tegeletakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega. Tähelepanu pööratakse eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel. Õpilased vajavad jätkuvalt õppetegevuse reguleerimist. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine õpetaja suunamisel, õppetegevustes kasutatakse materialiseerimisvahendeid, näitlikkust, sh algoritme. Õpilased suudavad mõista ja järgida lühikesi, lihtsaid suulisi ja kirjalikke tööjuhiseid. Vaja on tähelepanu pöörata esemete, nähtuste, sündmuste tunnustele ja neid väljendavate sõnade õpetamisele.

Õppetegevus 6.–7. Klassis

6.–7. klassis tegeletakse iseseisvuse kujundamise ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisega. Õpilased suudavad mõista ja täita suulisi ning kirjalikke tuttavaid töökorraldusi. Oluline on kasutada algoritme ning suunata õpilasi aktiivsemalt ka iseseisvalt algoritme järgima ja kasutama, sh oma tegevust kontrollima. Jätkuvalt on õppeprotsessis suur osakaal praktilisel harjutamisel.

Õppetegevus 8.–9. Klassis

8.–9. klassis tegeletakse oma tegevuse kavandamise ja hindamisega. Õpetatakse valima ning rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning enesekontrollivõtteid. Õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid. Arendatakse oskust kuulata ja

lugeda jõukohaseid tekste, mõista suulist kõnet, luua keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid lihtsaid suulisi ja kirjalikke tekste.

d. Lihtsustatud õppe taseme üldpädevuste ning kooli õppekavas kirjeldatud läbivate teemade ja käsitlemine aineõppes

1.-2. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- *Sotsiaalne ja kodanikupädevus*
Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid.
- *Enesemääratluspädevus*
Õpilane hindab suunamisel oma võimeid; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.
- *Õpipädevus*
Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.
- *Suhtluspädevus*
Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma vajadusi ja soove.

3.-5. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- *Kultuuri- ja väärtuspädevus*
Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone.
- *Sotsiaalne ja kodanikupädevus*
Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid; järgib kooli- ja klassireegleid.
- *Enesemääratluspädevus*
Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.
- *Õpipädevus*
Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.
- *Suhtluspädevus*
Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, suudab arusaadavalt ja viisakalt esitada oma vajadusi ja soove.
- *Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus*
Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemituatsioone; tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.
- *Digipädevus*
Õpilane lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, kui digiseade ei tööta. Täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ära kirja sooritamisel.

6.-7. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- *Kultuuri- ja väärtuspädevus*
Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone; tunneb ja austab oma emakeelt.
- *Sotsiaalne ja kodanikupädevus*
Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi ning järgib kooli- ja klassireegleid.
- *Enesemääratluspädevus*
Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.
- *Õpipädevus*
Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel. Planeerib suunamisel õppimist, sh enesekontrolli.
- *Suhtluspädevus*
Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab arusaadavalt ja viisakalt oma vajadusi ja soove, kasutades selleks erinevaid teabevahendeid.
- *Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus*
Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja tehnoloogiaalaseid teadmisi-õskusi ja abivahendeid; tegutseb võimete piires loodust ja keskkonda säästvalt.
- *Digipädevus*
Õpilane leiab juhendamisel teavet veebist, tunneb levinumaid otsingumootoreid (nt Google) ja kasutab arvuti jm digivahendite abi õppetöös.

8.-9. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- *Kultuuri- ja väärtuspädevus*
Õpilane tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri; väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
- *Sotsiaalne ja kodanikupädevus*
Õpilane on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme.
- *Enesemääratluspädevus*
Õpilane mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne.
- *Õpipädevus*
Õpilane õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib

kavandatut. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele.

- *Suhtluspädevus*
Õpilane suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid.
- *Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus*
Õpilane lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.
- *Ettevõtlikkuspädevus*
Õpilane on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest.
- *Digipädevus*
Õpilane orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

e. Ainetevahelise lõimingu rakendamine.

Eesti keele õpetamine teenib realselt õpilase kõne arendamise eesmärki ja on seetõttu tihedalt lõimitud kõikide teiste õppeainetega. Eesti keeles õpitav vajab arvestamist ja rakendamist kõikide õppeainete rakendamisel. Õpilase kõne arengu tase, esmajoones kõne mõistmine esitab väljakutse õpetaja kõnele. Õpetajal tuleb teada ja arvestada eesti keeles õpitud lausemalle nii õppematerjali selgitamisel kui ka töökorralduste esitamisel. Õpilase suulise kõne arendamise eesmärgil vajab keeleõpetuses õpitu rakendamist kõikide ainete tundides ja ka klassivälistel üritustel.

Eesti keele ainekava on orientiiriks teiste ainete õpetajatele: vajalik on arvestada laste saavutatud kõnelist taset (omandatud sõnavormid, lauseliigid, teksti tüübid), millele toetudes korraldada õpetus teistes õppeainetes. Eesti keele oskuste kinnistamiseks on vajalik, et ka teiste ainete õpetajad nõuaksid vastavalt klassi õpitulemustele oma tööde vormistamist korrektses kirjas (arvestades eesti keeles õpitut). Tuleb arvestada, et ka digioskuste õpe baseerub eesti keele oskusel ja eeldab funktsionaalse lugemise ja õigekirja oskust.

Sõltuvalt lugemispalade sisust on eesti keel tihedamalt seotud inimese- ja loodusõpetuse ning ajalooa. Ühes aines õpitu kinnistub teises. Seejuures tuleks jälgida eelmise klassi õpitulemusi (nt 6. klassis on vaja õpetamisel arvestada 5. klassi lõpuks saavutatud õpitulemusi eesti keeles). Eesti keele lugemistekstide valikul tuleb lähtuda laste oskuse

tasemest. Ainekavale mittevastavate õppematerjalide kasutamisel on õpetajatel vaja õppetekste kohandada.

Loodusainete õpe eeldab head lugemise ja tekstiga töötamise oskust. Loodusainete õpitulemuste saavutamiseks on oluline õpetajate omavaheline koostöö: ka lugemistunnis tuleks lugeda ja analüüsida vastava sisuga tekste, loodusõpetuse tekstide valikul aga arvestada emakeelealaseid oskusi ning vajadusel neid kohandada. Sama kehtib ühiskonnaainete õppe kohta. Tekste valides peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi.

Matemaatika õpitulemuste saavutamisele aitab kaasa, kui matemaatiliste probleemide selgitamisel ning tekstülesande sõnastamisel ja analüüsil toetutakse eesti keele tundides omandatud oskustele. Oluline on pöörata tähelepanu tekstülesannete struktuurile, sest selle lahendamise edukus on otseses seoses teksti mõistmisega.

Tööõpetuses on tööoskuste omandamise kõrval oluline roll suhtlemisel, oskusel korraldada ühistegevust, küsida abi, anda nõu. Vajalik on kujundada oskusi töötamiseks nii suuliste kui kirjalike juhiste alusel, kavandada ja sooritada oma tööd plaani järgi ning seda kontrollida. Kui tööoskuste kujundamise esimestel etappidel on verbaalselt aktiivne õpetaja, siis hiljem tõuseb aga õpilase kavandava-reguleeriva kõne osatähtsus.

Ka kunstiõpetuses on vaja arvestada laste kõnetaju ja –loome oskustega. Tekstide juurde kuuluvate illustratsioonide jõukohase analüüsi käigus kujuneb positiivne suhtumine kunstiteostesse. Samuti mõjub laste kõne arengule positiivselt muusikapalade kuulamine, laulutekstide ning luuletuste eelnev analüüs eesti keele tunnis.

f. Õpitulemused kooliastmeti

Õpitulemused I kooliastmes 3. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt 2–3-silbiliste sõnade kaupa
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab elementaarse hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abistavaid materjale kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab skeemide toel kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab õpetaja suunamisel graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohtrike häälikute pikkuse;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;

10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õpitulemused II kooliastmes 6. klassi lõpetaja:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abistavaid materjale;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt; loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abistavate materjalide toel edasi kuulnud või loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsiooni ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausest väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegsõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abimaterjale, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õpitulemused III kooliastmes 9. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalnorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspektteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

g. Õpitulemused ja õppesisu klassiti

Õpitulemused 1. klassis

Õpilane:

- 1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslausega;
- 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
- 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
- 4) loeb veerides 1–3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu;
- 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest;
- 6) eristab sõnu kuulnud lauses;
- 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3–4-sõnalisi lihtlauseid;
- 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme;
- 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (sh noope);
- 10) laob analüüsitud sõnu sümboolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähthaaval;
- 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Kuulamine ja jälgimine

Tähelepanu suunatud keskendamine ja hoidmine, lühikeste ja lihtsate korralduste mõistmine ja täitmine. Suuliste lühikorralduste täitmise aluseks on kõne kuulamine ja selle elementaarne mõistmine. 2-3-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine. Õpetaja lühikese ja laste kogemusi kajastava jutu kuulamine. 2-realiste salmide õppimine kuulamise järgi, 3-4-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine, 2-3-realiste salmide õppimine kuulamise järgi. Kuni 5-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine. Laste kogemusi kajastava lühikese ja lihtsa jutu kuulamine: õpetaja jutustus, ettelugemine. 2-4-realiste salmide õppimine kuulamise järgi. Õpetaja tegevuse jälgimine.

2. Suhtlemine

Emotsionaalse kontakti loomine ja säilitamine.

Elementaarsete individuaalsete vajaduste väljendamine, viisakusväljendite kasutamine (tänan, palun).

Elementaarsete mitteverbaalsete suhtlemisvahendite (näoilme, žestid) mõistmine.

Oma õpi- ja vaba aja tegevustega seotud soovide ja vajaduste väljendamine viisakusväljendeid kasutades (palun palli, palun pliiatsit).

Vastamine dialoogi repliigile (küsimus või korraldus), dialoogi jätkamine ja alustamine tuttavas situatsioonis oma vajaduste rahuldamiseks.

Oma soovide ja vajaduste väljendamine, viisakusväljendite kasutamine.
Suhtlemine koostegevuses, sh mitteverbaalseid vahendeid kasutades (osutamine, žestid).
Hääletoonid, näoilmed (rõõmus, kuri...).

Hääle- ja intonatsiooniharjutused õpetaja eeskuju alusel.
Eneseväljendus õpitud liikumis- ja laulumängudes.

3. Nägemis- ja ruumitaju

Silmaliigutuste suunamine, silma- ja käeliigutuste seostamine.

Esemete ja esemepiltide äratundmine; esemete ja piltide sobitamine ning rühmitamine erinevate tunnuste alusel: suurus, värvus, kuju, detailide paigutus.

Rühm ja allrühmad: rühmitamine, nimetamine. Allrühma- ja rühmanimetuste tundmine ja kasutamine õpitud teemade ulatuses (koolitarbed, riitusesemed, mööbel, toidunõud, mänguasjad, kodu- ja metsloomad).

Kujundite äratundmine (kolmnurk, nelinurk, ring). Kujundite järjestamine matkimise, näidise ja sõnalise korralduse järgi.

Põhivärvuste eristamine ja pinna katmine. Orienteerumine lähiruumis (all-üleval, keskel, ees-taga), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus.

Ruumisuhete ja vastavate sõnade (suur-väike, suurem-väiksem, ülal-all, ees-taga, alguses-lõpus-keskel, esimene-viimane) mõistmine.

Kujundite eristamine kuju, suuruse, detailide ja nende paigutuse järgi, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine.

Orienteerumine oma kehas ja lähiruumis (all-üleval, keskel, ees-taga, vasakul-paremal), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus (vajadusel märgistatakse õpilase vasak või parem käsi).

Ruumisuhete ja vastavate sõnade (vasakul-paremal) mõistmine.

Esemete paigutus ruumis üksteise suhtes, kujundite paigutus tahvlil ja paberilehel.

Kujundite eristamine, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine, konstrueerimine.

4. Ajakujutlused

Samaaegsete ja eelnenud sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine (samal ajal, praegu, nüüd, enne, täna, eile).

Ööpäeva osade, nende järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, ööpäevaosade äratundmine (sh pildil), vastavate nimetuste tundmine.

Nädalapäevade järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, vastavate nimetuste tundmine
Aastaaeg sügis, orienteerumine õpetaja poolt suunatult, aastaaja äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

Aastaaeg talv, aastaaja äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

Aastaaegade (sügis, talv) järjestuses orienteerumine Samaaegsete ja eelnenud ning järgnevate sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine: samal ajal, praegu, nüüd, enne, pärast, eile, täna, homme.

Aastaajad kevad, suvi. Aastaaegade äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

Nelja aastaaja järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, aastaaegade äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

5. Kuulmistaju

Helide ja mürade tajumine, nende suuna määramine ja eristamine kõnest.

Hääletugevuse muutmine õpetaja eeskuju järgi.

Sõnade ja häälikute eristamine (2-3 üksust), nende järjekorra taastamine 1) hääldamisele 2) häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.

Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 2-3 sõnalise lause kordamine. Sõnade arvu määramine lauses.

Korduvate keeleüksuste ja kõnesegmentide äratundmine: sõnapaarid, üksuste või segmentide rida.

Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (3-4 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.

Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 3-4-sõnalise lause kordamine.

Hääletugevuse ning intonatsiooni muutmine õpetaja eeskuju järgi. Helide ja mürade tajumine, nende jäljendamine ja eristamine kõnest.

Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (kuni 5 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.

Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. Kuni 5 sõnalise lause kordamine.

Hääldusvigade (häälikute ärajätmine, asendamine, ümberpaigutamine, silbistruktuuri moonutused) märkamine teiste kõnes.

Hääletugevuse ning intonatsiooni märkamine ja muutmine õpetaja eeskuju järgi.

Kuulmistaju seostamine hääldamise ja nägemistajuga (sõna - objekt/tunnus, häälik - täht).

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Lause ja sõnavara	Mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu; väljendab oma mõtet 2-3 sõnalise baaslausega; väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu ees/taga, all/peal, kõrval. tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ja oskab selle abi kasutada.	I trimester Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses (2-3sõnaline lause). Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lausemallid alus + öeldis + sihitis, alus + öeldis + kohamäärus (kus?). Tagasõnad Sõnavormi ja tagasõnade all, peal, ees, taga, kõrval tähenduse äratundmine, kohasuhet (kus?) väljendavate sõnavormide tähenduse mõistmine. Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses

		<p>õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 3 sõna).</p> <p>Väitlause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses.</p> <p>Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete, olendite ja tegevuste nimetamine.</p>
Häälik- ja foneem-analüüs	<p>kasutab sõnu analüüsid sobivaid sümboleid (ringe, noope);</p> <p>häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, määrab häälikujärje sõnas;</p> <p>määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2silbilistes sõnades;</p> <p>asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.</p>	<p>Häälikuanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (2-3 häälikut) kordamine.</p> <p>Kuni 4-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukohta ja järjekorra määramine.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid), 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Foneemanalüüs</p> <p>Ülipika täishääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud ehk rõhutatud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Täishäälikute (I, U, E, O, A) eristamine (äratundmine üksikhäälikuna ja sõnas).</p> <p>Sõnaskeemide valimine ja koostamine, sõnade ladumine noopidega, sõnade häälikkoostise võrdlemine (materialiseeritult).</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
Lugemis-tehnika ja orienteerumine tekstis	<p>tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti;</p> <p>loeb veerides 1-silbilisi sõnu; saab aru loetu tähendusest; valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast.</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Viis täishääliku tähte.</p> <p>Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine. Diftongid.</p> <p>Lahtise silbi lugemise eelharjutused.</p>

		<p>Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine.</p> <p>Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähekombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga.</p>
Kirjutamine	<p>teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa; valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe; kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, kirjutab järgides etteantud jooni.</p>	<p>Ärakiri - Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi tähtede kaupa.</p> <p>Õigekiri - Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi. Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi.</p> <p>Kirjatehnika - Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine.</p> <p>Kehaasend, pliatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskujude järgi.</p> <p>Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes.</p> <p>Kirjutamine etteantud jooni arvestades.</p>
Keele-teadmised ja oskused	<p>Nimetab õpitud esemeid, olendeid; rühmitab neid erinevate tunnuste alusel.</p> <p>Tunneb ära õpitud kujundeid (kolmnurk, nelinurk, ring).</p> <p>Mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu; väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baasausega.</p>	<p>Kuulama ja jälgima õpetamine. Nägemisruumi- ja kuulmistaju arendamine.</p> <p>Rühmitamisharjutused: nimetused, üldnimetused, rühmitamine erinevate tunnuste alusel.</p> <p>Baasause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.</p> <p>Kahe- ja kolmesõnaline lause: lausete moodustamine, sõnade eraldamine, sõnajärje määramine.</p>

	<p>Tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ning oskab selle abi kasutada.</p> <p>Kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (ringe, noope).</p> <p>Häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme, määrab häälikujärje sõnas.</p> <p>Määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2 silbilistes sõnades; asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.</p> <p>Tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti; teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa; kirjutab väikseid õpitud kirjatähti.</p> <p>Tunneb ära kaksiktäishääliku orientiiridele toetudes. Loeb veerides 1-silbilisi sõnu, saab aru loetu tähendusest.</p> <p>Mõistab esemete paiknemist üksteise suhtes ja väljendab seda, kasutades tagasõnu ees/taga, all/peal, kõrval.</p>	<p>Lauseskeemid.</p> <p>Häälikanalüüs. Sõnade ladumine ringidega.</p> <p>Foneemanalüüs. Lühike ja ülipikk häälik.</p> <p>Tutvumine täishäälikutega: I, U, E, O, A ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Häälik ja täht I, U, E, O, A Tähtede kirjutamine</p> <p>Tutvumine kaksiktäishäälikutega. Kaksiktäishäälikute lugemine. Kaksiktäishäälikute kirjutamine. Lugemise eelharjutused Lahtise silbi lugemine.</p> <p>Praktiline lauseõpetus. Lausete moodustamine: osasihitis ja omastava käände ning tagasõnadega väljendatud kohamäärus lauses. Lausemallid: Alus+öeldis+sihitis Alus+öeldis+kohamäärus (kus?). Tagasõnad.</p>
II trimester		
Häälik- ja foneem-analüüs	häälib kuni 5häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, rühmitab sõnu häälikkoostise järgi;	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (kuni 4 häälikut) kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja</p>

	<p>nimetab sõnas õpitud täishäälikud ja suluta kaashäälikud, tähistab need õiget värvi (punase või sinise) noobiga;</p> <p>nimetab sõnas teistest pikemalt kostuva hääliku;</p> <p>koostegevuses õpetajaga valib või koostab sõnaskeeme.</p>	<p>järjekorra määramine. Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.</p> <p>Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid).</p> <p>2-3 sõna koostise võrdlemine.</p> <p>Sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Foneemanalüüs</p> <p>Ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku leidmine 1-2-silbilistes sõnades õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel, koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).</p> <p>Täishäälikute (I, U, E, O, A, Õ) ja suluta kaashäälikute (N, L, M, R, S, V) eristamine.</p> <p>Sõnaskeemide valimine ja koostamine: sõnade ladumine noopidega, sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult).</p> <p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment).</p> <p>Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
<p>Lugemis- tehnika ja orientee- rumine tekstis</p>	<p>loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires);</p> <p>mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu;</p> <p>vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta;</p> <p>leiab lauses otsitava sõna õpetaja suunamisel;</p> <p>valib lause kohta sobiva pildi.</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Suluta kaashäälikud (N, L, M, R, S, V) ja täishäälik Õ: suurte trükitähtede õppimine.</p> <p>Suluta kaashäälikute ühendid.</p> <p>Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-2silbiliste sõnade lugemine.</p> <p>Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.</p> <p>Sõnade, lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja aabitsast häälega veerides.</p> <p>Sõna või lause korduv lugemine</p> <p>Teisevärteliste sõnade lugemine orientiiridele ja tähendusele toetudes.</p> <p>Õpetaja lugemise jälgimine</p> <p>Teksti analüüs</p>

		<p>Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna; küsimustele vastamine</p> <p>Orienteerumine tekstis Sõna leidmine lausest õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs; sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga</p>
Kirjutamine	<p>sooritab ära kirja tuttavate sõnade ulatuses valdavalt tähepaaride kaupa originaali alla; võrdleb kirjutatut originaaliga, leiab ja parandab vea(d); kirjutab ühise analüüsi alusel koostatud skeemide abil 2-3sõnalisi lauseid; kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, arvestab kirjutamisel etteantud jooni.</p>	<p>Ärakiri Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud tähtedest koosneva(te) sõna(de) ära kirja tähepaaride kaupa originaali alla. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.</p> <p>Õigekiri Kuni 4-häälikust (täis- ja suluta kaashäälikutest) koosnevate sõnade skeemi koostamine, sõnade ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.</p> <p>Kirjatehnika Käe ja sõrmede peenmootorika: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaiigiga. Kehaasend, pliatsihoid. Joonete tõmbamine eri suundades, täheelementide joonistamine orientiiride ja eeskuju järgi. Väikeste kirjatähtede kirjutamine etteantud jooni arvestavalt</p>
Keele-teadmised ja -oskused	<p>Loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest.</p> <p>Mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu;</p>	<p>Tutvumine suluta kaashäälikutega: N, L, M, N, S, R, V ja vastavate ühe- ja kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Õpitud tähti sisaldavate sõnade ja lühikeste lausete lugemine. Tähtede kirjutamine. Õpitud tähti sisaldavate sõnade kirjutamine. Praktiline grammatika Lausemallid:</p>

	<p>koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses</p> <p>Eristab esemeid tajutavate tunnuste alusel; väljendab tunnust omadussõnaga; kasutab omadussõna nii täiendi kui ka öeldistäitena.</p> <p>Mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu; koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses.</p> <p>Eristab olendeid ja esemeid küsimuste kes?, mis? alusel; eristab sõnade nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme.</p> <p>Määrab suluta kaashäälikute ühendit kahesilbilistes sõnades orientiiride abil.</p> <p>Loeb kahesilbilisi sõnu häälega veerides orientiiride abil.</p> <p>Hääldeb õigesti Õ-häälikut; tunneb ära häälikule vastava tähe.</p>	<p>alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kuhu?). Tagasõnad.</p> <p>alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kust?). Tagasõnad.</p> <p>Õpitud kohasuhete diferentseerimine. Omadust väljendavad sõnad öeldistäite ja täiendina</p> <p>Lausemallid: alus+öeldis+abinõumäärus (millega?) + kohamäärus alus+öeldis+kaasolumäärus (kellega?) + kohamäärus alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (kellele?). Olend ja ese. Küsimused kes?, mis? Üks ja mitu.</p> <p>Tutvumine suluta kaashäälikute ühenditega</p> <p>Kahesilbiliste sõnade lugemine</p> <p>Tutvumine Õ-hääliku ja vastava ühe- ja kahekordse suurtähe ja väikese kirjatähega.</p>
III trimester		
Lause ja sõnavara	<p>mõistab tuttavatest sõnadest koosneva õpitud lausemallide sisu, tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause; väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise baaslausega;</p>	<p>Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, kuni 5-sõnalise lause järelkordamine.</p> <p>Sõnade eraldamine ja sõnajärje määramine lauses.</p> <p>Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.</p>

	<p>koostab kuni 5-sõnalise lause skeemi, kasutab skeemi lausete analüüsi abivahendina; järjestab kuni 4 lauset sidusaks jutuks.</p>	<p>Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid: skeemide funktsiooni mõistmine. Skeemi abil kuni 4-sõnalise lause koostamine tegevuse ja/või pildi järgi, esitatud skeemi kasutamine lause analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), kuni 5-sõnalise lause skeemi koostamine. Kuni 4 lause seostamine sidusaks jutuks. Baassõnavara aktiveerimine. Õpitud sõnavormide kasutamine koos tagasõnadega levinud lausemallides.</p>
<p>Häälik- ja foneem-analüüs</p>	<p>häälib kuni 5-häälikulisi sõnu häälimise tempot tahtlikult muutes; koostab vastavaid sõnaskeeme, rühmitab sõnu nende häälikulise koostise alusel; eristab häälikurühmi, koostab sõnaskeemi tähistades häälikuid õige värviga; hääldab 1-2silbilises sõnas õigesti lühikest, pikka ja ülipikka sulghäälikut.</p>	<p>Häälikanalüüs Sõnade hääldamise täpsustamine, 4-5-ühikulise häälikuterea kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma, häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Häälimistempo muutmine suulise juhendi järgi: aeglaselt ja kiiremini. Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ringidega, 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).</p> <p>Foneemanalüüs Ülipika sulghääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika sulghääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostegevuse ja matkimise tasandil. Sulghääliku pikkuse märkimine sümbolitega (noopidega). Häälikurühmade eristamine värvuse kui sümboli abil. Sõnaskeemide valimine ja koostamine (sõnade ladumine noopidega), sõnade võrdlemine. Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment, pikk sulghäälik = ühekordne tugev täht, lühike sulghäälik = ühekordne nõrk täht).</p>

		Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.
Lugemis- tehnika ja orientee- rumine tekstis	hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab neid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb häälega veerides õpitud tähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest; mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu, vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta; sobitab illustratsiooni loetud lause või tekstiga; leiab õpetaja abiga sõna või lause tekstist, märgistab vastussõna või -lause.	Lugemistehnika Tutvumine diakriitiliste märkidega tähtedega: (Õ), Ä, Ö, Ü, nimetatud tähti sisaldavate sõnade lugemine. Sulghäälikud. Sulghäälikute suured trükitähed (P-B, T-D, K-G) Lühike, pikk ja ülipikk sulghäälik Tähed J, H Ülipikk sulghäälik ülipika täishääliku või diftongi järel. Konsonantühendid. Sulghäälik S kõrval. G, D konsonantühendis Pikk täishäälik. Pikk suluta kaashäälik. Lühike, pikk ja ülipikk täishäälik. Lühike, pikk ja ülipikk suluta kaashäälik. Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud või erineva šriftiga 1-2-silbiliste sõnade lugemine; sõnade tähtkoostise võrdlemine. Pikemate (3-4-silbiliste) kõnetaktideks liigendatud sõnade lugemine (mesi-lane). Õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine, lugemisjärje hoidmine. Väikeste trükitähtede õppimine. Lause ja lühitekstide lugemine tahvlilt ja raamatust. Sõna või lause korduv lugemine. Teksti analüüs Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna, küsimustele vastamine. Orienteerumine tekstis Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga; illustratsiooni sobitamine lause või tekstiga. Küsimusele vastuse otsimine tekstist, vastussõna või -lause märgistamine.
Kirjutamine	sooritab kirjatehnikas õpitud sõnade ära kirja 2-3 täheliste	Ära kirja

	<p>sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale; võrdleb kirjutatut originaaliga, leiab ja parandab vea(d); kirjutab ühise analüüsi käigus koostatud skeemi järgi 2-3 sõnalist lauset; kontrollib kirjutatu õigsust õpetaja suunamisel skeemile toetudes; seostab omavahel õigesti kirjatahti; tunneb ära ja parandab tähtede moonutused.</p>	<p>Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud sõnade ärakiri 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine. Õigekiri Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi; sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine õpetaja suunamisel skeemile toetudes. Kirjatehnika Käe ja sõrmede peenmotoorika: kehaasend, pliatsihoid. Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1-2silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine.</p>
<p>Keele- teadmised ja -oskused</p>	<p>Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti P-häälikut sisaldavaid sõnu. Hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab häälikuid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb ja kirjutab diakriitiliste märkidega tähti sisaldavaid õpitud sõnu. Loeb ja mõistab nimisõna nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme. Tunneb ära T-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (D) ja tugevat (T) tähte; taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri.</p>	<p>Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine</p> <p>Tutvumine Ä, Ö, Ü häälikute ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.</p> <p>Ainsuse ja mitmuse eristamine</p> <p>Tutvumine T-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Teisevärteliste sõnade (koti, luti) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.</p>

	<p>Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti T-häälikut sisaldavaid sõnu.</p> <p>Tunneb ära K-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (G) ja tugevat (K) tähte; taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri.</p> <p>Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti K-häälikut sisaldavaid sõnu.</p> <p>Tunneb ära konsonantühendid orientiiridele toetudes.</p> <p>Loeb ja kirjutab õigesti konsonantühendiga sõnu orientiiridele toetudes</p> <p>Tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb ja kirjutab õigesti J või H-d sisaldavaid kuni 2-silbilisi sõnu.</p> <p>Loeb häälega veerides ja kirjutab orientiiridele toetudes õigesti 2-silbilisi erinevate kõnetakti variantidega sõnu.</p> <p>Loeb valdavalt häälega veerides väikestest trükitähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest.</p> <p>Kirjutab kuni 2-silbilistest õpitud sõnadest koosnevaid lauseid ära kirjana valdavalt tähepaaride kaupa.</p>	<p>Tutvumine K-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.</p> <p>Teisevärteliste sõnade (kuke, tuka) lugemine.</p> <p>Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.</p> <p>Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.</p> <p>Konsonantühendid.</p> <p>Sulghäälik S kõrval.</p> <p>G, D konsonantühendis.</p> <p>Häälikud ja tähed J, H.</p> <p>Tähtede ja sõnade kirjutamine.</p> <p>Pikk täishäälik, pikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine.</p> <p>Ülipikk täishäälik või ülipikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine</p> <p>Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.</p> <p>Tutvumine väikeste trükitähtedega.</p> <p>Väikeste trükitähtedega lühikese teksti lugemine.</p> <p>1-2silbilistest õpitud sõnadest koosnevate kuni 4-sõnaliste lausete kirjutamine.</p> <p>kordamine</p>
--	---	---

Õpitulemused 2. Klassis

Õpilane:

- 1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid;
- 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3–4 lausega oma tegevusest;
- 3) iseloomustab objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel;

- 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4–5-sõnalist lihtlauset;
- 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa;
- 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes;10
- 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria;
- 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel;
- 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse;
- 10) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- 11) teeb lugema õpitud 3–4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Kuulamine ja jälgimine

Tähelepanu keskendamine ja säilitamine töövõtte ajal.

Ülesande täitmine koostegevuses õpetajaga.

Suuliste 2-3-osaliste lihtsate korralduste täitmine, ülesannete täitmist suunatakse osatoimingute (töösammude) kaupa.

Tuttavate õpiülesannete täitmine valdavalt näidise, III trimestril suulise juhendi järgi.

Korralduste ja kokkulepete täitmine tuttavas situatsioonis.

Adekvaatne reageerimine hinnangule.

Lugemise või jutustamise kuulamine, kaaslaste vastuste ja lugemise jälgimine õpetaja suunamisel. Selgelt väljendatud intonatsiooni märkamine, seostamine vastavate näoilmetega ja kehakeelega.

2 Suhtlemine

Kõnesoovi kujundamine. Väit-, küsi- ja käsklause kasutamine vastavalt situatsioonile.

Hääletugevuse muutmine (3-4 tugevusastet), loogilise rõhu ja lauselõpu intonatsiooni kasutamine.

Küsimus-vastus dialoog. Küsimusele vastamine lühidalt (ühe või mitme sõnaga) ja hargnenud lausungiga.

Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine (3-4 lausungit).

Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine nii õpetaja kui kaaslastega suheldes. Dialoogi alustamine ja jätkamine (vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga).

3. Nägemis- ja ruumitaju

Objektide ja esemepiltide äratundmine, analüüsimine, võrdlemine, rühmitamine ja kirjeldamine õpetaja küsimuste, korralduste ning osutamise järgi (tajutavad tunnused: kuju, suurus, värvus jne).

Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (Muki-koer; Muki-koerloom, Muki - koduloom).

Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (Muki on koduloom).

Ruumisuhete suhtelisuse mõistmine (allpool-all, ülalpool-ülal), kahe koordinaadi arvestamine (all keskel, ees paremal); situatsiooni läbimängimine, esitamine aplikatsioonidega.

Grafeemi (kirjamärgi/tähe) variantide tundmine.

4. Ajakujutlused

Orienteerumine ajaühikute järjestuses (enne-pärast), nimetuste tundmine: aasta ja aastaajad, kuud, nädal ja nädalapäevad, ööpäev ja selle osad, tund.

Orienteerumine tegevussituatsioonis: samal ajal, praegu, enne, pärast.

Kellaaeg: täistund, selle sõnastamine.

Ajaühikutes (enne – pärast - samal ajal) orienteerumine, nende järjestamine

5. Kuulmistaju

Hääletoonide (kuri, rõõmus, ükskõikne jm) äratundmine ja matkimine. 5–6-sõnalise lause järelkordamine.

Kaaslase kõnes leiduvate vigade märkamine (hääldusvead, agrammatismid, sobimatud sõnad).

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Häälikuõpetus	eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; oskab näitlikule materjalile toetudes määrata häälikurühmi ja õpetaja abiga lihthäälikute pikkust (hääliku pikkusi koos muutes), (õpilasel on kujunenud sõnade foneemanalüüsi oskus lihthäälikute osas); muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse õpetaja abiga; valib ja kirjutab analüüsitud sõnades	Häälikuanalüüs Sõnade hääldamise täpsustamine. Hääldamise ja häälimise erisuse mõistmine. Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine. Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (ringid, kriipsud jm); häälikute nimetamine järjekorras; sõnas esimese ja viimase hääliku; eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine. Foneemanalüüs Häälikute rühma praktiline eristamine. Häälimine koos häälikurühma määramisega; iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine, määramine ja ühe- või kahekordse tähe valimine 1-2-silbilistes sõnades. Täishäälikuühendite ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine. Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine,

	<p>õigesti ühekordset ja topelttähte.</p>	<p>sõnatulpade lugemine noopide ja vältemärkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega: ühekordne ja topelttäht täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul; nõrk, ühekordne tugev ja topelttäht sulghäälikute puhul.</p> <p>Veaohlike häälikute leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuulnud 1-2-silbilises sõnas.</p> <p>Veaohlike häälikute pikkuse muutmine. Õppevahend “tiivik”.</p>
<p>Kirjutamine</p>	<p>kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata; teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa.</p>	<p>Ärakiri Sõnade ja lühikeste lausete ära kirja pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvlilt kui ka raamatust). Lühikeste sõnade (2-4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata, pikemate sõnade kirjutamine 2-3 tähe kaupa. Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Vajadusel ka vigade parandamine. Häälimise ja kirjutamise tempo ühtlustamine.</p> <p>Õigekiri Õigekirja omandamise raskusastet reguleerib kolm komponenti: 1) materjali keerukus – õpetatakse valdavalt ühe- ja kahe silbiliste sõnade õigekirja; 2) kasutatud abivahendid (materialiseerimine ja näidised); 3) õpetaja osalemine: koostegevus, matkimise teel, näidisele toetudes. Õpilased ei ole veel võimelised töötama verbaalse reegli järgi. Sõnade õigekiri toetub eelneva analüüsi käigus määratud häälikupikkusele, mis on tajutaval viisil tähistatud (noobid, häälikupikkuse märgid)</p> <p>Täishäälikute (“punaste” häälikute) õigekiri.</p>

		<p>1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, üks tähelünk sõnas ja ühe sõna lünk lauses.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Kaksiktäishäälikute õigekiri.</p> <p>1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Suluta kaashäälikute (“siniste” häälikute) õigekiri.</p> <p>Ühe- ja kahekordsete tähtede õige kasutamine (valdavalt kahesilbilistes) sõnades pärast analüüsi.</p> <p>Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.</p> <p>Suluta kaashäälikute ühendite õigekiri.</p> <p>Sarnane kaksiktäishäälikuühendite õigekirja käsitlemisele</p> <p>Sulghäälikute (“roheline” häälikute) õigekiri.</p> <p>Õpetamine toimub üldjoontes samamoodi nagu täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul.</p> <p>Enesekontrollioskuse kujundamine.</p> <p>Kirjutamisele järgnev enesekontroll - kirjutatu võrdlemine originaaliga, kirjutamisele järgnev sõnakoostise analüüs.</p> <p>Korrektuurharjutused: sõna lugemine täpselt kirja pildi järgi, verifitseerimine (loetu õigsuse hindamine), vea märkamine, analüüs, pirandamine</p> <p>Kirjalikud tööd Harjutustes ei tohi piirduda ainult tähe- või sõnalünkade täitmisega, vajalik on kirjutada terviksõnu.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede kirjutama õppimine.</p> <p>Tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine.</p> <p>Kirjutamise tempo tõstmine.</p> <p>Orienteerumine lehel (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamine</p>
--	--	---

<p>Praktiline lauseõpetus</p>	<p>Õpilane mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ning oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5sõnalist lihtlauset</p>	<p>Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine; esemete/olendite ja vastavate piltide eristamine. Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom). Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (Muki on koduloom). Lause äratundmine: eristamine sõnast, sõnade reast, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest. Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine. Lausetähenduse mõistmine sensomotoorsele kogemusele toetudes. Lausete konstrueerimine, ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi- ja käsklausete muutmine teisteks lausetüüpideks); laiendatud lihtlause jaotamine baaslauseteks. Lausete skemaatiline kujutamine. Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel. Väit-, küsi- ja käsklausete koostamine (4-5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil. Lauselõpu intonatsioon. 3-5-sõnalise lause järelhääldamine, sõnajärje määramine ja muutmine. Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega. Käsitletavad lausemallid: alus + öeldis alus + öeldis + sihitis alus + öeldis + kohamäärus alus + öeldis + abinõu-/kaasolumäärus alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausete” moodustamine (Koer on kassi taga. Kass on koera ees.). Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis. Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees).</p>
-------------------------------	--	---

		<p>Ruumisuhteid väljendavate keelendite allpool-ülalpool, parem-vasak mõistmine. Raamatus, vihikus, töölehel orienteerumine. Ruumis orienteerumine.</p> <p>Objektide iseloomustamine ja objektide omaduste võrdlemine. Objektide ühised ja erinevad omadused. Omadussõna kasutamine öeldistäite (Auto on punane) ja täiendina (See on punane auto). Objektide omaduste võrdlemine. Tunnuste suhtelisuse näitlik selgitamine (Väike elevant on suurem kui suur sipelgas). Tunnust/omadust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine lauses</p> <p>Tegevuse ja tegija eristamine. Tegevust ja tegijat märkivad sõnad. Vastamine küsimustele kes?, mis?, mida teeb?. Küsisõnade kes?, mis?, mida teeb? ja vastavate sõnavormide vastandamine. Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade kasutamine. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete sisuline eristamine. Tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine.</p>
Keeleteadmised ja oskused	Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses. Lause lõpumärgid. Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine. Vastamine küsimustele kes?, mis?, mida teeb?; küsisõnade kes?, mis?, mida teeb? ja vastavate sõnavormide vastandamine. Üksikhäälikute ja häälikuühendite ning veaohlike häälikute praktiline äratundmine sõnas.	
Lugemine ja kõnearendus	loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa; vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja	<p>Lugemistehnika Õpetaja lugemise kuulamine. Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1-2-silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditele toetudes (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine).</p>

	<p>sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes.</p> <p>leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria.</p>	<p>Lauselõpu intonatsiooni harjutamine.</p> <p>Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Valiklugemine: sõnade leidmine lausest ja lausete leidmine tekstist õpetaja juhendamisel.</p> <p>Illustratsioonide valimine ja sobitamine tekstiga, pildiseeria koostamine.</p> <p>Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna/sõnaühendi või lausega.</p> <p>Kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantide seast).</p> <p>Jutu mõtte sõnastamine ühisvestluses.</p> <p>Taustteadmiste aktiveerimine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil).</p> <p>2-3 sõna aktiivne kasutamine teksti analüüsides ja taastades.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine</p> <p>Lausetähenduse mõistmine.</p> <p>Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia).</p> <p>Puuduva teabe tuletamine ühisvestluses.</p> <p>Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades.</p> <p>Lausete lõpetamine, muutmine, järjestamine.</p> <p>Õpetaja ja õpilase koosjutustamine.</p> <p>Dialoogi struktuuri teadvustamine (kes? kellele? mida ütles?).</p>
--	---	---

Õpitulemused 3. klassis

Õpilane:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;

- 5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Kuulamine ja jälgimine

Tähelepanu keskendamine ühekordsele selgitusele – võimetekohaste korralduste täitmine (valdavalt ilma eelneva täiendava selgitusega).

Esemete, objektide ja nähtuste vaatlemine etteantud plaani järgi, terviku ja selle osade nimetamine, eristamine, võrdlemine, rühmitamine erinevaid rühmitamisaluseid kasutades. Lugemise või jutustamise kuulamine, lugemise jälgimine õpetaja suunamisel. Kaaslase vastuse jälgimine, selle verifitseerimine (vastustele hinnangu (õige-vale) andmine) ja parandamine.

2. Suhtlemine

Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine nii õpetaja kui kaaslastega suheldes.

Dialogis (küsimus-vastus, teade-küsimus) osalemine õpetaja suunamisel, dialoogi alustamine ja jätkamine vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga.

Kutse koostegevusele, sellele vastamine (nõustumise, keeldumise viisakas väljendamine), koostegevuse reguleerimine.

Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine kaaslastele (5-6 lausungit).

Intonatsiooni põhimallide märkamine, seostamine vastavate näoilmete ja kehakeelega.

3. Nägemis- ja ruumitaju

Objektide ja esemete ning nende osade äratundmine, terviku jaotamine osadeks, osade ühendamine tervikuks.

Üheaegne orienteerumine eseme horisontaal- ja vertikaalsuhetes (all paremal, ülal keskel).

Eseme-, olu- ja tegevuspiltide analüüsimine omandatud oskuste piires.

4. Ajakujutlused

Ajaühikute nimetused: aasta, aastaajad (aastaaja muutuvate tunnuste sõnastamine), kuud, nädalad, ööpäev, tund (õppetund) ja minut.

Nädalapäeva ja kuupäeva kokkuviiimine.

Kellaaeg: täis- ja pooltunni eristamine ning sõnastamine.

Orienteerumine ajaühikute järjestuses (enne-pärast).

Orienteerumine tegevussituatsioonis: samal ajal, praegu, enne, pärast.

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Häälikuõpetus	<p>häälib sõnu valdavalt iseseisvalt;</p> <p>nimetab sõnas veaohlikke häälikuid;</p> <p>muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust;</p> <p>kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi lihthäälikutest koosnevaid sõnu;</p> <p>kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahenditele toetudes kirjutatu õigsust.</p>	<p>Häälikanalüüs</p> <p>Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine.</p> <p>Foneemanalüüs</p> <p>Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veaohlike häälikute nimetamine kirjapildi ja kuulmise järgi,.</p> <p>Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks; sõnade rühmitamine veaohlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes (ühe kõnetaktiga) sõnades. Veaohlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga). Veaohlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine. Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglile.</p>
Kirjutamine	<p>kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata;</p> <p>kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;</p> <p>kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas</p>	<p>Ärakiri</p> <p>Sõnade ja lühikeste lausete ära kirja pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi).</p> <p>Lühikeste sõnade kirjutamine pärast lause lugemist ja eelnevat analüüsi.</p> <p>Kirjutatu õigsuse järelkontroll.</p> <p>Õigekiri</p> <p>1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi.</p> <p>Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine.</p> <p>Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud).</p>

		<p>k, p, t s-i kõrval. Kaashäälikuühendi leidmine kirjapildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri. Sõnade poolitamine.</p> <p>Kirjatehnika Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste leidmine nii enese kui ka teiste töödes, nende parandamine; kirjutamise tempo tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.</p>
Praktiline grammatika	<p>mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse; koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis kellele? - andis lapsele; pani teki kuhu? – pani teki lapsele peale); on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muutevormid; rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult; kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti.</p>	<p>Lause 5–6-sõnaliste lihtlauset (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlauset koostamine ja kõnes kasutamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine.</p> <p>Nimisõna käändevormid Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu. Lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga. Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kohasuhteid väljendavate tagasõnade ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel, kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas mõistmine ja rakendamine. Küsimuste kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega, millega, kelleta?, milleta?, kellele? mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga. Küsimuste kelle oma?, mille oma? mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga. Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel. Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (Muki – koer – koduloom – loom), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete,</p>

		<p>emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt.</p> <p>Omadust väljendav sõna Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad. Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes); Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal. Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina. Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes</p> <p>Tegevust ja seisundit väljendav sõna Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine. Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses. Tegusõna laiendamine sihitisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause juurde.</p> <p>Arvsõna Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes. Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine. Küsisõnade mitu? ja mitmes? sisuline mõistmine, küsimustele vastamine .(Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.).</p> <p>Liitsõna Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine. Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi.</p>
--	--	--

Keeleteadmised ja oskused	Häälikurühmade ja veaohlike häälikute/tähtede äratundmine. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormi eristamine. Ainsuse ja mitmuse vormide (sh käände- ja pöördvormides) äratundmine. k, p, t sõna alguses ja s-i kõrval.	
Lugemine ja kõnearendus	loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt; leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid; vastab sisutaastavatele küsimustele; järjestab sisu järgi pildid seeriaks; jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes.	<p>Lugemistehnika Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine. Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.</p> <p>Orienteerumine tekstis Sõna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast. Lõikude sobitamine illustatsioonidega. Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga. Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine. Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta, intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele. Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine koostegevuses õpetajaga.</p> <p>Tekstilähedane jutustamine Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal piltide, lünklausete, sõnaühendite abil. Analoogiajutukeste koostamine koostegevuses õpetajaga.</p>

Õpitulemused 4. klassis

Õpilane

1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele;

- 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnaaaval;
- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja löike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele);
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti);
- 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihtisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes;
- 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnaaaval ja kontrollib tulemust.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Suhtlemine koostevuses nii õpetaja kui ka kaasõpilastega: tegevuse vastastikune reguleerimine (teade-teade-dialoog). Mina ja teised.

Kokkuvõtte tegemine ühistegevusest - tegevuse eesmärk, tingimused, tegevus ja resultaat.

Ühise jutukese koostamine kollektiivse kogemuse põhjal.

6-7-lauselise jutukese koostamine kogemuste ja/või pildiseeria põhjal.

Otsekõne väljendamine kaudselt sihtisosalause abil koos isikuliste asesõnade asendamisega.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Kuni kolme objekti kirjeldamine nende võrdlemise põhjal.

Esemerühma kirjeldamine, objektide ühiste omaduste rõhutamine.

Eseme/kujundi vastandamine kahele teisele esemele või kujundile (erinevate tunnuste alusel).

Loodusobjektide ja esemete-nähtuste võrdlemine, rühmitamine erinevate rühmitusaluste järgi, rühmade nimetamine; aja-, põhjus- ning eesmärgisuhete praktiline eristamine.

Matemaatikas, tööõpetuses, kehalises kasvatuses kasutatavate mõõtühikute tundmine ja sooritatud mõõtmiste verbaalne väljendamine.

Kontrolli ja enesekontrolli võtete kasutamine tuttavas tegevuses.

Tähelepanu keskendamine selgituse või töövõtte sooritamise ajaks.

Kaasõpilaste tegevuse jälgimine ja nende abistamine.

2-3-osalise suulise ja kirjaliku korralduse suhteliselt iseseisev täitmine

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
-------	--------------	----------

<p>Häälikuõpetus</p>	<p>muudab ja määrab veahtlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades; kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes.</p>	<p>Häälikurühmad. Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veahtlikud häälikud sõnas. Veahtlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks. "Tiivik". "Tiiviku" valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik). Täishäälik ja suluta kaashäälik veahtlike häälikutena. Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades. Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine. Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veahtlike häälikutena. Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirjapildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri. Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi. Täishäälik ja sulghäälik veahtlike häälikutena Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.</p>
<p>Kirjutamine</p>	<p>kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust; tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks "tiivikut" või veahtlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme).</p>	<p>Ära kirja Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa, kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll. Õigekiri Õpitud veahtlike häälikute õigekiri sõnades. Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri. Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil. Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi.</p>

		<p>Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine.</p> <p>Kirjatehnika</p> <p>Tähemoonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheseoste kirjutamine.</p> <p>Kirjutamise kiiruse tõstmine.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamine</p>
<p>Praktiline grammatika</p>	<p>mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil; tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baaslauseks; analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes.</p>	<p>Lihtlause</p> <p>Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid).</p> <p>Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses.</p> <p>Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine.</p> <p>Liitlause</p> <p>Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad.</p> <p>Sihitisosalause.</p> <p>Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist.</p> <p>Otsekõne muutmine kaudseks.</p> <p>Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.</p> <p>Nimisõna käändevormid</p> <p>Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused kes?, mis?.</p> <p>Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis.</p> <p>Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht.</p> <p>Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted: atributiivsed suhted (tunnused, kuuluvus, osa tervikust); kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhted; ajasuhted; lõpetatud ja lõpetamata tegevus; hulk ja mõõt; (millegi) valdaja; seisund.</p>

		<p>Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine.</p> <p>Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (astus kuhu? – astus esikusse). Morfoloogiaküsimus (esikusse– millesse?). Sõnade rühmitamine küsimuste abil.</p> <p>Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (kes?, mis?); algvormi moodustamine sõnaühendi see on ... abil. Enamlevinud vääraasti kasutatavate sõnade (puder, taldrik, pliit jne) algvorm.</p> <p>Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp.</p> <p>Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (uue) abil. Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest.</p> <p>Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (poisi müts), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (ostis koti/ostab koti), osa tervikust (pruuni koti sang), hulk või mõõt (paki kommi), koht (koos tagasõnaga: metsa taga, poisi kõrval).</p> <p>Sõnavormi leidmine sõnaühendis või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.</p> <p>Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine.</p> <p>Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus).</p> <p>Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (peseb autot), koht (mööda teed), aeg (pärast lõunat), eitus (ei ole vihikut).</p> <p>Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis</p>
--	--	---

		<p>ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.</p> <p>Omadust väljendav sõna</p> <p>Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu. Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühenditega. Küsimus missugune?. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.</p> <p>Tegevust ja seisundit väljendav sõna</p> <p>Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu. Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel. Sõnade seos lauses. Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses. Tegijat väljendav sõna (alus) lauses. Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine). Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördevormid, öeldise vormi sõltuvus lausest (nimisõnadest ja isikulistest asesõnadest). Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnest teise. kse-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada. Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendtegevusõna kasutamine lauses. Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega.</p>
--	--	---

		<p>Arvsõna Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõna küsimused: valik, sobitamine.</p>
Keeleteadmised ja oskused	<p>Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest. Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (kes?, mis?, missugune?, mida teeb?) abil. Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine. Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine). Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käändevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.</p>	
Lugemine ja kõnearendus	<p>loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval; leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid; vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel; tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele; annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt</p>	<p>Lugemistehnika Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa. Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine. Orienteerumine tekstis Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt. Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel. Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses. Küsimuste esitamine teksti kohta (kes?, mis?, millal?). Konkreetses ülesandes täitmine vaikse lugemise teel. Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega.</p>

	ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.	Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine. Tekstilähedane jutustamine Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides. Jutustamine piltide ja mälu kujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.

Õpitulemused 5. klassis

Õpilane:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostegevuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest; 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
- 11) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine
- Esemepiltide ja loodusnähtuste ning esemepiltide kirjeldamine.

Suuliste kokkuvõtete tegemine oma tegevusest, ühistegevustest. Jutukeste koostamine olu- ja tegevuspiltide järgi, ühiste samateemaliste jutukeste koostamine abiga (plaan, õpetaja suunavad repliigid).

Koostegevuse vastastikune reguleerimine (teade – küsimus – vastus – jne dialoog).
Dialoog: mõistmine, analoogiline vestlus kahe partneri vahel või õpilasrühmas.

Suhtlemiseesmärkide (soov, palve, teave, korraldus, käsk, nõustumine-keeldumine) mõistmine ja väljendamine kõnes.

Kõneleja, kuulaja ja tegevuse sooritaja eristamine (kes – kellele – kellest või millest rääkis). Otsekõne kaudne väljendamine.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Tähelepanu keskendamine õpitoimingu igale etapile: orienteerumine, täitmine, kontroll.

Suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmine.

Esemerühmade vaatlemine ja võrdlemine; ühised omadused ja erinevused – analüüs plaani järgi. Rühmade koostise muutmine sõltuvalt rühmitusalusest.

Keeleüksuste võrdlemine ja rühmitamine õpitud tunnuste alusel.

Tuttavate sündmuste ja tegevusaktide põhjuste, tingimuste, eesmärkide ja tulemuste mõistmine ning nende väljendamine ühisvestluses; oma tegude analüüs.

Enesekontroll plaani või algoritmi abil, tegevuse ühine planeerimine õpitud oskuste ulatuses.

Teistes ainetes omandatud oskuste suuline kirjeldamine.

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Häälikuõpetus	leiab veahtlikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades; tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades.	Häälik- ja foneemanalüüs Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veahtlikud häälikud liitsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma. Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis. Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis. Sõnade rühmitamine veahtlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.
Kirjutamine	teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust;	Ärakiri Ära kirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa.

	<p>kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel.</p>	<p>Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine. Kirjutatu järelkontroll. Ärakiirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil. Õigekiri Veaotlike häälikute märkimine kirjas. Häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel. Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll). Eelneva kontroll. Vigade leidmine ja parandamine. Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel). Poolitamine. Kirjavahemärkide kasutamine koond- ja liitlauses skeemide abil.</p>
<p>Praktiline grammatika Lause</p>	<p>mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides; tunneb ära õpitud koond- ja liitlauset liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada; mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust; sobitab liitlauses osalused tervikuks, ühendab lihtlaused liitlauseteks</p>	<p>Nimisõna tunnused. Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited -ja, -mine. Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis. Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp. Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine. Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri. Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine. Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus</p>

<p>Sõnade algvormid ja muutevormid</p>	<p>analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel; mõistab käandsõna muutevormide grammatilist tähendust; tuletab sõnu õpitud liidetega; tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.</p>	<p>sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid. Nimetava käände vormid. Sõnavorm aluse, öeldistäite või sihitisena: funktsiooni mõistmine lauses. Mitmuse tunnus -d. Omastava käände vormid. Ainsuse tüvevorm. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) lõpetatud tegevus; kuuluvus; aeg; (koos osastava käände vormiga) hulk, mõõt; (koos tagasõnaga) koht; osa tervikust. Osastava käände vormid. Osastava käände ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine, lõppude õigekiri. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) kestav või lõpetamata tegevus; hulk, mõõt; (koos kaassõnaga) koht ja aeg; (koos tegusõnaga) millegi puudumine. Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormid: eristamine tähenduse järgi (üks ja mitu), lõpud -t ja -d, käändevormide rööbitine kasutamine kaastekstis. Ainsuse osastava käände sõnavormi mitmuslik tähendus. Sisseütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; suhtumine kellessegi/millessegi või sarnasus kellegagi/millegagi; olukord või seisund, millesse satutakse või missuguseks muututakse. Seesütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg, kellegi olukord. Seestütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; olend või ese, kellest/millest räägitakse; olukord, millest vabanetakse, abi saadakse; aeg; (koos omadussõnaga) võrdlus. Alaleütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; isik, kellele midagi antakse või teadvustatakse; arv, hulk, mõõt, millele midagi lisatakse; seisund, missuguseks miski muutub. Alalütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; tegija; kuulumine kellelegi või millelegi; seisund, viis, põhjus.</p>
--	--	---

		<p>Alaltütleva käände vormid. Käänevormis sõnade tähendused: koht; isik, kellelt midagi kuulatakse, saadakse; omadus, Saava käände vormid. Käänevormis sõnade tähendused: kelleks või milleks keegi või miski saab või muutub; olek või seisund mingi aja jooksul; aeg, ajavahemik, tähtaeg; järjekord; osadeks jaotamine.</p> <p>Rajava käände vormid. Käänevormis sõnade tähendused: Tegevuse ruumiline piir; ajaline piir. Oleva käände vormid. Käänevormis sõnade tähendused: kellena või millena keegi töötab, esineb; tegevuse viis; seisund; aeg; järjekord. Ilmaütleva käände vormid. Käänevormis sõnade tähendus: kellegi või millegi puudumine. Kaasaütleva käände vormid. Käänevormis sõnade tähendused: koosolemine, suhtlemine; abinõu, vahend; tegevuse viis, olukord; aeg.</p> <p>Omadussõna Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused. Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis. Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine. Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited -lik, -line, -ne), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lause</p> <p>Tegusõna Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad. Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid. Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad.</p>
--	--	--

		<p>Pöördevormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud. Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp.</p> <p>Pöördevormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördevormide kasutamine lauses, õigekiri.</p> <p>ma- ja da-tegevusnimi. Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega.</p> <p>Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel.</p> <p>Jaatav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses.</p> <p>Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik.</p> <p>Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses.</p> <p>Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis.</p> <p>Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis.</p> <p>Arvsõna</p> <p>Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad.</p> <p>Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis.</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lausetes.</p> <p>Liitsõna</p> <p>Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus.</p> <p>Liitsõna alaliigi nimetusena.</p> <p>Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi.</p> <p>Veaohtlikud häälikud liitsõnas.</p>
Keeleteadmised ja oskused	Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine. Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine.	

	<p>Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine. Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna). Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine. Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil. Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.</p>
<p>Lugemine ja kõnearendus</p>	<p>loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid; osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa; annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust; sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid.</p> <p>Lugemistehnika Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa. Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega</p> <p>Orienteerumine tekstis Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele). Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele. Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine. Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist. Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt. Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist. Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis</p> <p>Tekstilähedane jutustamine Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilauseid, tugilauseid). „Sõnaliste piltide“ maalimine. Jutustamine illustatsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat. Õpilase jutustuse võrdlemine autoritektstiga.</p>

		Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.

Õpitulemused 6. klassis

Õpilane:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalusetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (teigusõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Teabe küsimine kaaslastelt (õpetaja suunamisel). Teabe esitamine detailselt, valikuliselt ja suunamisel kokkuvõtlikult.

Õpilaste suunamine teabe küsimisele.

Väljendusvahendite kasutamine dialoogis sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest ja -normidest koostgevuses; koolis ja väljaspool kooli. Teiste ja oma intonatsiooni ning kehakeele märkamine õpetaja suunamisel.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpiülesannete täitmine esitatud suuliste ning kirjalike juhendite ja/või plaani järgi.

Kaaslaste vastuste jälgimine ja täiendamine.

Ilukirjanduslike tekstide seostamine ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg-seoste selgitamine ning täpsustamine ühistevuses.

Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal.

Tegevusplaani koostamine ja oma töö kontrollimine.

Teistes õppeainetes omandatud teadmiste kasutamine keeleõpetuse harjutustes.

Teabekirjandusega tutvumine, kasutamine õpetaja juhendamisel: pilt-teatmeteos, tabel, graafiline joonis, sõnastik, Internet jne.

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Praktiline grammatika Sõnavara	mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid. moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust; analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme; esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi; kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegasõna muutevorme õpetaja abiga).	Lihtlause Sõnaühend ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna). Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis. Kolmeosaline sõnaühend. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse esitamine sõnavormist lähtuvalt. Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine. Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlause. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas. Jutustava lause muutmine küsilauseks. Lause ühendamine, sisestamine ja laiendamine. Lause muutmine kontekstisidusaks. Koondlause Korduvad alused või öeldised. Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused). Sõnade seosed koondlause. Sidesõnade (ja, ning, või, ega, ehk) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast. Koma koondlause. Koondlausete koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi. Liitlause Liitlause osalause ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine. Liitlause koostis, osalused, sidendid. Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausete lõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil. Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atributiivsete tunnuste väljendamine liitlause: osalause

	<p>äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil.</p> <p>Põhjust ja eesmärki väljendavate osalause eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine.</p> <p>Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud lihtlause, liitlause).</p> <p>Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus).</p> <p>Sidendid kes?, mis? ja nende käändevormid.</p> <p>Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.</p> <p>Sõnaliigid</p> <p>Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused.</p> <p>Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides</p> <p>Nimisõna</p> <p>Nimi ja nimetus.</p> <p>Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimes.</p> <p>Nimisõna algvorm, küsimused.</p> <p>Nimisõna käändevormid.</p> <p>Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp).</p> <p>Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhi- ja lisatähendus.</p> <p>Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus kõne ja tütar tüüpi sõnades.</p> <p>Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil.</p> <p>Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi.</p> <p>Sõnavormi põhi- ja lisatähendus.</p> <p>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Nimisõna tuletamine (-ja, -mine, -ik, -nik).</p> <p>Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist.</p>
--	---

	<p>Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Omadussõna</p> <p>Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused.</p> <p>Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.</p> <p>Omadussõna roll allrühmade nimetustes (kõrged/madalad majad).</p> <p>Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (-nik; -lik, -ne, -line).</p> <p>Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses. nud-, tud-, mata-, v-, tav-vormid täiendina.</p> <p>Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus).</p> <p>Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega.</p> <p>Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist.</p> <p>Võrdluspöördkonstruktsioonid (Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.).</p> <p>Arvsõna</p> <p>Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).</p> <p>Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi.</p> <p>Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad.</p> <p>Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis</p> <p>Tegusõna</p> <p>Tegusõna roll lauses.</p> <p>Tegusõna ja selle laiendid lauses.</p> <p>Tegusõna arv ja pöörded.</p> <p>Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. Jaatav ja eitav kõne.</p> <p>Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajatelje abil.</p>
--	--

		<p>Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal.</p> <p>Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses.</p> <p>Ühendtegusõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses.</p> <p>Ühendtegusõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.</p> <p>Liitsõna</p> <p>Liitsõna tähendus, koostis.</p> <p>Liitsõna kohta küsimuse esitamine.</p> <p>Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine.</p> <p>Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi.</p> <p>Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: nud-, tud-, mata-, v-, tav- vormid täiendina (koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline).</p> <p>Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine.</p> <p>Veahtlikud häälikud liitsõnas.</p> <p>Võõrsõna</p> <p>Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.</p> <p>Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.</p>
Kirjutamine	<p>märgib kirjas õigesti veahtlike häälikute pikkused, leiab ja kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi;</p> <p>teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust;</p>	<p>Foneemanalüüs</p> <p>Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine.</p> <p>Häälikute kolm pikkust.</p> <p>Veahtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87).</p> <p>Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine</p>

	<p>kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid.</p>	<p>kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Veaohlike häälikute õigekiri ja enesekontroll. Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades. Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks. Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine. Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll. Tähestik. Ärakiri Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa. Õigekiri Veaohlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine. Vigade võimaliku põhjuse leidmine. Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine. Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: g, b, d sõna algul; võõrtähted; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis. Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Kirjavahemärkide kasutamine lauses.</p>
<p>Keeleteadmised ja -oskused</p>	<p>Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine. Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi. Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine, kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel. Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides. Sõnade tuletamine õpitud liidetega.</p>	
<p>Lugemine</p>	<p>loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut</p>	<p>Lugemistehnika Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine.</p>

	<p>teksti peamiselt süntagmade kaupa; täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid; annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid; kirjeldab jutustamisel situatsioone ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.</p>	<p>Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist).</p> <p>Väljendite mõistmine Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel). Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel. Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, arhaismid, tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised. Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates. 5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsides ja taastades.</p> <p>Orienteerumine tekstis Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes. Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine. Seletuste põhjendamine valiklugemise teel. Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine. Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt. Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega. Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile). Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust. Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga). Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel).</p>
--	---	--

	<p>Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine. Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt.</p> <p>Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine.</p> <p>Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine.</p> <p>Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel).</p> <p>Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust).</p> <p>Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra lähtuvalt.</p> <p>Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi).</p> <p>Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogses olukorras.</p> <p>Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga.</p> <p>Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses.</p> <p>Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.</p> <p>Eneseväljendus (jutustamine)</p> <p>Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine (“suulise pildi” maalimine).</p> <p>Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga, mõttelünkadega teesid („mäluksava”).</p>
--	--

		<p>Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Kokkuvõtlik jutustamine: oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine.</p> <p>Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga).</p> <p>Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi.</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine:</p> <p>Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.</p>

Õpitulemused 7. klassis

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;
- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördeforme, analüüsib sõnavormide koostist;

14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Erinevate, sh vastandlike arvamuste mõistmine ja väljendamine ühistegevuses, kokkuleppe otsimine. Reageerimine agressiivsetele väidetele.

Oma seisukoha selgitamine kaaslasele ja kaaslaste rühmale, oma arvamuse põhjendatud kaitsmine.

Poiste-tüdrukute suhtlemise kujundamine: kontakti adekvaatne loomine ja jätkamine, häbematuses, valehäbit hoidumine.

Teabe hankimine ja suuline edastamine sõltuvalt situatsioonist: eri suhtluspartnerid ja/või -paigad; täiendava teabe küsimine arusaamatuste korral, teabe täiendamine või konkretiseerimine, osalemine dialoogis ja polüloogis (rohkem kui kahe inimese vestluses).

Sündmuse kirjeldamine oma ja teiste positsioonilt. Teiste ja oma käitumise otstarbekuse hindamine eesmärkidest, tunnetest ja tingimustest sõltuvalt.

Teistes õppeainetes omandatud teadmiste sõnastamine ja ainesõnavara kasutamine eesti keele tundides.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Tähelepanu keskendamine teabe valikulisele hankimisele pikemast tekstist või mitmest teabeallikast. Sündmuste ajaliste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) ning põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine.

Põhjuste ahela teadvustamine sündmuste ajalises kirjelduses, põhjuslike ja mittepõhjuslike seoste eristamine kirjeldatud sündmuste ahelas.

Ühiskondlike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine.

Õpitud toimingute kontrollimine ja planeerimine.

Teabekirjanduse kasutamine. Interneti ja meedia võimalused.

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Praktiline grammatika Lause	mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid;	Lihtlause Alus- ja öeldisrühm. Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmine ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine. Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (kas? ega?) ja avatud (kes? kus? jne) küsimuste rühmad.
Sõnavara	orienteerub mõistetavate sündmuste	Lihtlause kaastekstis Koondlause Loetelu.

	<p>ajalistes ja põhjuslikes seostes. tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu; teab muutevormi grammatilist tähendust; kasutab sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist.</p>	<p>Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited. Korduvate lauseliikmete laiendid. Sidesõnad ja, ning, ega, ehk, või, kui ka. Koondlause tähenduse sõltuvus sidesõnast. Koma kasutamine. Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal.</p> <p>Liitlause Liitlausete leidmine tekstist, nende mõistmine. Liitlausete moodustamine lihtlausetest ja/või skeemide järgi. Ajasuhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad ja, ning. Ajasuhte väljendamine põimlausega: sidendid ja, ning, kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui. Lauseste grammatilise tähenduse mõistmine, lausete koostamine skeemi ja analoogia alusel. Lauseste transformeerimine. Põhjuslikke suhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. Sidendid ja, ning, sellepärast, sest. Lauseste mõistmine, koostamine. Tegevuse eesmärgi väljendamine liitlauseid. Sidendid et, selleks et. Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalauseste eristamine. Lauseste mõistmine ja koostamine. Vastandamist-eraldamist väljendavad liitlauseid. Sidendid aga, kuid, ent, vaid, ja, või. Lauseste mõistmine ja koostamine. Objektisuhteid väljendavad liitlauseid. Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne). Lauseste mõistmine ja koostamine. Atributiivsust väljendavad liitlauseid. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid mis (mille jne), kes (kelle jne). Lauseste mõistmine ja koostamine. Otsekõne ütluse muutmine kaudseks. Saatelause muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine sihitiskõrvallauseks. Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.</p>
--	---	--

		<p>Sõnaliigid Kujutlused sõnaliikide üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest ning formaalsetest tunnustest.</p> <p>Kahe tunnuste rühma (semantilised, formaalsed) eristamine. Käände- ja pöördevormid. Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).</p> <p>Nimisõna Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused. Nimi ja nimetus. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne). Nimisõnade moodustamine liidete abil: -ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik. Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus. Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. Süntaksiküsimuste esitamine sõnavormide täpsustamiseks, morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormi kohta sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Liitnimisõna Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis. Allrühmade nimetuste moodustamine.</p> <p>Omadussõna Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused. Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis. Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina. Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited -ne, -lik, -line, -jas, -kas. Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kirjelduste koostamine.</p> <p>Arvsõna</p>
--	--	---

		<p>Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad). Rooma numbrid (I-XXV). Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri.</p> <p>Tegusõna Lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel. Tegusõna muutevormid: ma- ja da-tegevusnimi: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses. Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre) ja kasutamine dialoogis. Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist. Ühendtegasõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendtegasõna koostises, nende asukoht lauses. Ühendtegasõna kasutamine tingimuslauses.</p> <p>Võõrsõna Võõrsõna tunnused ja nende tähendus. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.</p>
Kirjutamine	tunneb ja kasutab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel; kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta.	<p>Foneemanalüüs ja õigekiri Veaohtlike häälikute määramine ja õigekiri. Erandlik g, b, d s-i kõrval. Liitsõnade õigekiri. i ja j õigekiri. Õpitud tuletusliidete õigekiri. Enesekontroll.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine. Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine. Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel: nõrk sulghäälik s-i kõrval, liitsõnade õigekiri, h ja j-i kasutamine, liidete õigekiri (nt käija). Lausete koostamine õpitud lausemallide ulatuses. Sõnatuletus õpitud liidetega.	

<p>Lugemine</p>	<p>loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos mõningase ilmekusega; täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid, loeb õpetaja juhendamisel temaatilisi lõike;</p> <p>jutustab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu; valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava); kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel, hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele; iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel.</p>	<p>Lugemistehnika</p> <p>Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist).</p> <p>Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon)</p> <p>Orienteerumine tekstis</p> <p>Sõnavara</p> <p>Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.</p> <p>Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).</p> <p>Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsidest ja taastades.</p> <p>Teksti analüüs</p> <p>Eri mõistmisstrateegiate kasutamine õpetaja suunamisel.</p> <p>Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel.</p> <p>Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamise õpetaja suunamisel.</p> <p>Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel.</p> <p>Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.</p> <p>Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.</p> <p>Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjustagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen. Oletuste ja järelduste sõnastamine.</p> <p>Dialoogi analüüs</p> <p>Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? – milleks? – kuidas?). Samasugust üldist eesmärki täitvate</p>
-----------------	---	---

		<p>ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine). Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine). Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).</p> <p>Valik- ja temaatiline lugemine Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal). Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine). Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist.</p> <p>Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.</p> <p>Tegelaste käitumise analüüs Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust). Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine. Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus). Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).</p> <p>Teksti peamõtte sõnastamine Peamõttele (sisu kokkuvõtte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates. Peamõtte seostamine õpilase kogemustega. Eneseväljendus (jutustamine)</p> <p>Teksti kavastamine Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõna ja -sõnaühendid kava juures.</p>
--	--	--

		<p>Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine.</p> <p>Teksti taastamine Tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine.</p> <p>Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine.</p> <p>Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.</p> <p>Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest).</p> <p>Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine.</p> <p>Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine).</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiselt loodud kava ja esitatud keelevahendite abil (tugisõnad, - sõnaühendid). Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal.</p> <p>Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine. Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.</p>

Õpitulemused 8. Klassis

Õpilane:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelasrühmi ning nende käitumist;
- 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut;
- 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
- 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt;

- 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal;
- 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid;
- 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal;
- 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi;
- 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi;
- 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi;
- 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;
- 16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Suulise ja kirjaliku teabe hankimise võimaluste teadvustamine, teabe hankimine suhtluspartnerilt.

Teabe suuline ja kirjalik edastamine sõltuvalt suhtluseesmärgist, strateegia valimine. Erinevate ja vastandlike arvamuste eristamine, oma seisukohtade kaitsmine kokkuleppe otsimisel, mõnest oma seisukohast loobumise harjutamine kujuteldavas situatsioonis. Dialog. Suhtlemissituatsiooni komponentide teadvustamine: suhtluspositsioonid (situatiivsed ja sotsiaalsed rollid, hoiakud ja koostöövalmidus), motiividest tulenevad eesmärgid ja strateegiad, ütluse sisuline ja keeleline sobivus (ütluste valimine). Kaaslaste ütluste analüüs õpitud oskusi kasutades.

Teabe seostamine ja sõnastamine eri suhteid väljendavate liitlausete abil.

Eri põlvkondade suhtlemiseärasuste teadvustamine: lapsed-vanemad-vanavanemad, noorukid-täiskasvanud.

Poiste-tüdrukute vastastikune suhtlemine, kiindumuse väljendamine.

Ebaviisakatele repliikidele reageerimine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine, individuaalne ja rühmakäitumine.

Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.

Kirjalike tekstide koostamine: vabas vormis tarbekiri (kiri, teade, kutse, seletuskiri, avaldus, allkiri, volitus, elulookirjeldus); blankettide täitmine (teenuste arveldused, ajakirjanduse tellimine, e-poe kasutamine).

2. Tunnetustegevuse arendamine

Tähelepanu keskendamine kestva samalaadse tegevuse jooksul: teabe otsimine, tekstide koostamine, ühisvestlus-väitlus, tekstide kuulamine jm.

Taju arendamine: objekti osade ja tegevusstseenide analüüsimine, tajutud teabe sõnastamine.

Mõtlemise ja mälu arendamine: üldistamis- ja konkretiseerimisstrateegiate rakendamine, erilaadsete seoste loomine.

Põhjus-tagajärg-seoste ahela ning sündmust kirjeldava mitme põhjuse teadvustamine.

Enesekontrolliharjumuste kujundamine, planeerimise osatähtsuse teadvustamine.

Teabekirjanduse kasutamine õpetaja suunamisel.

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Praktiline grammatika Lause Sõnavara	mõistab ja kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis. tunneb ära, mõistab ja moodustab pöörde- ja käänevorme, vajaduse korral toetub näidisele; tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi.	Lause Lihtlause, koondlause, liitlause. Lause tekstis. Lausete moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine. Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite kasutamine Lihtlause Äratundmine, peamised formaalsed tunnused. Alus, öeldis ja nende laiendid lauses. Süntaksiküsimused. Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine. Sõnade järjekord lauses. Kaastekstisidused laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest. Lausete muutmine kaastekstisidusaks. Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialoogis. Korduvad lauseliikmed ja osalaused. Suulise kõne lausungite muutmine grammatiliselt korrektseteks lauseteks. Suuliselt esitatud teabe edastamine kirjalikult. Suuline ja kirjalik dialoog. Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lause või lauserühmaga ja vastupidi. Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta. Otsekõne muutmine kaudseks. Koondlause Koondlause moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisona rinnastavad laiendid. Korduvad põhisonad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).

	<p>Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend).</p> <p>Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka.</p> <p>Koondlausete moodustamine.</p> <p>Kirjavahemärgid koondlauses.</p> <p>Liitlause</p> <p>Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs.</p> <p>Rindlause. Põimlause. Osalaised. Alus ja öeldis osalauasetes.</p> <p>Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega: sobitamine, suunavad küsimused osalause kohta.</p> <p>Osalauasetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine.</p> <p>Küsimuste (küsilause, süntaksiküsimus) esitamine osalauasete kohta.</p> <p>Sidendite tähenduse mõistmine.</p> <p>Liitlauasetes väljendatavad suhted: tegevuste vastandamine (Vend kirjutab, aga õde loeb.); koht (Sõitsin sinna, kus mind oodati.); aeg: üheaegsus ja järgnevus (Läksin õue, vihma sadas kõvasti. Läksin õue ja varsti hakkas vihma sadama.); põhjus (Ilmar kastis lilli, sest muld oli kuiv.); eesmärk (Mai võttis korvi, et aiast õunu tuua.).</p> <p>Ühe ja sama suhte väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sidendid, osalauasete paigutus.</p> <p>Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete suunatud transformeerimine.</p> <p>Liht-, koond- ja liitlauasete eristamine, terminite kasutamine.</p> <p>Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine).</p> <p>Koond- ja liitlauasete moodustamine lihtlauasest ja vastupidi (analooogia põhjal).</p> <p>Koond- ja liitlauasete koostamine, transformeerimine ja rakendamine.</p>
--	---

	<p>Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi.</p> <p>Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallused. Sihilise tegusõna ja sihitiskõrvallause seos, küsimuse esitamine osalause kohta (ütles mida?), sidendid et, kuidas, miks, kus, millal, kas, kes, mis jne. Otsekõne. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitiskõrvallause abil. Isikuliste asesõnade ja tegusõna vormide kasutamine kõnes.</p> <p>Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused: põhisõna ja osalause seos, osalause asetuse, sidendid.</p> <p>Lausete kasutamine dialoogis ja tekstis.</p> <p>Sõnaliigid</p> <p>Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine.</p> <p>Sõnaliikide eristamine.</p> <p>Samatüveliste sõnade tuletamine (kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti), tähenduslik eristamine. Tuletatud sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Nimisõna</p> <p>Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht.</p> <p>Tuletised ja liitsõnad.</p> <p>Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus, põhisõna, laiend).</p> <p>Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast. Morfoloogia- ja süntaksiküsimus.</p> <p>Aluse seos öeldisega.</p> <p>Nimisõna käänamine.</p> <p>Tutvumine käänamistabeliga: käänete nimetused ja küsimused.</p> <p>Sama käändevormi erinevad grammatilised tähendused.</p>
--	---

	<p>Ühe ja sama sõna vormide kasutamine erinevates funktsioonides, rakendamine sõnaühendites, lausetes ja kontekstis. Laiendi käändevormide moodustamine sõltuvalt põhisõnavormist. Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri. Nimisõnade tuletamine Nimisõnade tuletamine, tuletusliited: -ur, -ar, -nna. Tuletatud sõnade tähendus. Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel. Tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused). Varemõpitud liidetega tuletiste kasutamine kõnes.</p> <p>Omadussõna Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil. Omadussõna süntaktiline funktsioon (täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane). Mitu omadussõna põhisõna laienditena. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed. Liitomadussõnade õigekiri. Omadussõna tuletamine: tuletusliited: -ne, -lik, -line, -tu, -jas, -kas, eba-, mitte-. Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses. Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevusstseenide konkretiseerimisel.</p> <p>Arvsõna Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine. Rooma numbrid I-XXX. Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.</p>
--	---

	<p>Määrsõna Määrsõna tunnused, tähendusrühmad. Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses. Määrsõnade tuletamine: tuletusliited: -sti, -lt, -ti/di. Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).</p> <p>Tegusõna Tegusõna semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused. Esemete, olendite ja nähtuste tegevust või seisundit väljendavad sõnad. Tegusõna lauses, tegusõna laiendid. Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks. Samatüvelised tegusõnad (kiirustama, kiirendama). Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks). Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist (Aeg möödus lennates. Buss möödus majast.) Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis. Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest. Muuteoperatsioonid. Tegusõna vormide aktiveerimine. Ühendteigusõna, selle kasutamine lauses. Ülevaade kesksõnadest ja nende grammatilisest tähendusest. Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine. Kesksõnade moodustamine analoogia alusel ning rakendamine sõnaühendis ja lauses. Tegusõna asendamine kesksõnaga (käisid – oled/olid käinud), kontekstisidusate lausete moodustamine.</p>
--	---

		<p>Liitsõna Liitsõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine. Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina. Liitsõnade õigekiri.</p> <p>Võõrsõna Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine</p>
Kirjutamine	<p>kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes õpetaja suunamisel; oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.</p>	<p>Foneemanalüüs ja õigekiri Veaohalikud häälikud sõnas. Veaohlike häälikute õigekiri. Võõrhäälikud ja tähed. Võõrsõnad: hääldus, õigekiri. Võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimedega õigekiri. Õigekirja kontrollimine interneti abil. k, p, t ja g, b, d heliliste häälikute kõrval. Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekiri. Kaashäälikuühend: liitsõnade liitumiskohal, liidetega sõnades sõna tüve ja liidete piiril. Liited -ki ja -gi, liidetega sõnade tähendus ja õigekiri. Oma õigekirjaoskuse ja selle kontrollimise võimaluste teadvustamine</p>
Keeleteadmised ja -oskused	<p>Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel. Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel. Sõnaliikide tundmine ja vastavate terminite kasutamine. Käänamistabeli tundmine: käändenimetus, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine. Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine. Liht-, koond- ja liitlausete eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine. Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.</p>	
Lugemine	<p>oeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks;</p>	<p>Lugemistehnika Tutvumine mõne õpetaja poolt soovitatud Eesti kirjaniku ja tema teosega.</p>

	<p>loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga; täidab jõukohast teksti analüüsid ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses; oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt ning neile küsimustele vastata; koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta; taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt, rakendades analüüsi käigus koostatud/kasutatud abivahendeid; iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi, seletab ja hindab nende käitumist; kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga); koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase</p>	<p>Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos. Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist). Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine. Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja korralduste alusel.</p> <p>Orienteerumine tekstis Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine. Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel. Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides. Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel. Inimest iseloomustavate sõnade tähenduse täpsustamine ja aktiveerimine.</p> <p>Teksti analüüs Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõtte) mõistmine. Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingute teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine). Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt. Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine. Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (miks? milleks? kuidas?). Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine või mittenõustumine, täiendava teabe taotlemine jne). Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu.</p>
--	---	--

	<p>kirjaliku ümberjutustuse või kokkuvõtte.</p>	<p>Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle.</p> <p>Küsimuste esitamine kaaslastele. Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine. Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.</p> <p>Teabe märgistamine tekstis.</p> <p>Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individuaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine.</p> <p>Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.</p> <p>Kirjeldataud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani).</p> <p>Kirjeldataud tegevuste seostamine looduskirjeldustega.</p> <p>Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.</p> <p>Teksti peamõtte sõnastamine</p> <p>Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates.</p> <p>Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega.</p> <p>Teksti kavastamine</p> <p>Liht-, liit- ja jooniskava ühine koostamine ning kasutamine jutustamisel.</p> <p>Eneseväljendus (jutustamine)</p> <p>Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine.</p>
--	---	--

	<p>Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades. Enda või kaaslase jutustatud info kirjalik väljendamine Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine loetud teabe või õpilase kogemuse põhjal. Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel või ülesannete täitmisel. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.</p> <p>Kirjaliku teksti koostamine Tekstilähedane ja kokkuvõtlik ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne. Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal. Sisuliste märkmete tegemine ja nende kasutamine kirjaliku jutu koostamisel. Kirjandi kirjutamine praktilise tegevuse, õppekäigu vm teemal. Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.</p> <p>Konspekteerimine Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaosade, lauseosade ja/või lausete markeerimine. Lühendite, sümbolite, emotikonide, joonimise, markerite vm kasutamine teksti lugemise käigus olulise teabe tähistamiseks. Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, nende hilisem kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.</p>

Õpitulemused 9. klassis

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;

- 4) kasutab eriliiki tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekterida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Teabe suuline ja kirjalik edastamine hargnenult, kokkuvõtlikult, suuline täiendav selgitamine.

Tegevuse ühine planeerimine ja korrigeerimine tegevuse käigus, korralduste-soovituste esitamine ja nende täitmine.

Teiste arvamuste kuulamine vaidlustes, tähelepanu keskendamine kestvale selgitusele, oma seisukohtade väljendamine, käitumise ja eksimuste tunnistamine.

Oskus tunnistada oma puudulikke teadmisi ja oskusi.

Suhtlemine perekonnas: eri põlvkonnad, abikaasad.

Suhtlemine töökollektiivis ning ametiasutustes: tööandja ja -võtja, käitumine tööturul.

Neidude ja noorukite vastastikune suhtlemine kollektiivis ja kiindumuste korral.

Reeglipärane käitumine ja ootamatud lahendid konfliktsituatsioonides, oma käitumise tulemuse ette kujutamine.

Hinnangute, ühiste ja erinevate ning vastandlike seisukohtade teadvustamine:

koostegevus ja vastuolud perekonnas, kambas-rühmas, koolis ja tööl, ühiskonnas.

Nähtud ebatavalise sündmuse kirjeldamine (nt autoavarii). Põhjuse-tagajärg-seoste ahela ning mitme samaaegselt mõjuva põhjuse teadvustamine.

Vabas vormis tarbekiri ja blankettide täitmine.

Kirjalike tekstide koostamine: ümberjutustus (tekstilähedane, kokkuvõtlik, laiendatud); tööprotsessi kirjeldus. Tegevuse planeerimine, sooritamine algoritmi järgi ja variatiivselt.

Konspekti koostamine kirjaliku teabeteksti järgi: oluliste faktide leidmine; teksti ja lausete lühendamine, lühendite kasutamine; teksti taastamine ja tегutsemine koostatud konspekti järgi, konspekti täiendamine, enesekontroll.

Suulise kõne konspekterimise harjutamine: temaatiline valiketteütlus, märkmete tegemine (lausete lühendamine, märksõnade ja sõnaühendite kasutamine),

konspekterimine pärast lõigu kuulamist (vajadusel pärast ühisanalüüsi).

Teksti taastamine oma ja teiste konspekti järgi.

TEEMA	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Praktiline grammatika Lause	tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;	Lihtlause Sõnaühend ja lause, nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses.

<p>Sõnavara</p>	<p>tunneb sõnamoodustust, kasutab õpitud vorme oma kõnes.</p> <p>tunneb olulisemat keele grammatikast: sõnaliike, käänamist ja pööramist</p>	<p>Tekstiväline lause. Laiendatud ja laiendamata lause. Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist. Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid. Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine.</p> <p>Koondlause Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid). Koondlauset moodustamine. Sidesõnad ja kirjavahemärgid koondlauses. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka.</p> <p>Liitlause Rindlause. Osalused, öeldis osaluses, osaluste paigutus. Koma ja/või sidesõnad rindlauses. Põimlause. Pealause, kõrvallause(d). Kõrvallause asetus pealause järel, ees või pealause keskel. Hõlmava struktuuriga liitlauset tähenduse mõistmine. Liitlauset tüübid: sihitiskõrvallause; tegutsemise tingimust väljendav lause: (Kui mul on kindel töökoht, siis ma töötan viis päeva nädalas.); aega väljendav lause: üheaegsus (Läksin randa, puhus tugev tuul) ja järgnevus (Läksin randa ja varsti tõusis tugev tuul.); tegutsemise viisi väljendav lause: (Naersime filmi vaadates nii, et kõhud olid valusad.); põhjust (Ma kastsin lilli, sest muld oli amplis kuiv.) ja tagajärge (Kuna muld oli amplis kuiv, siis lilled närtsisid.) väljendav lause; eesmärki väljendav lause: (Riin läks raamatukokku, et ajakirju lugeda.); kohta väljendav lause: (Käekell ei olnud enam seal, kuhu ma ta panin.); täiendkõrvallause.</p>
-----------------	--	--

		<p>Mitmeosaliste liitlausete mõistmine kirjalikus tekstis.</p> <p>Koma ja/või sidesõnad põimlauses.</p> <p>Samasisulised, kuid erineva struktuuriga laused.</p> <p>Sama suhet väljendavad, kuid erineva sisuga laused.</p> <p>Lausete rühmitamine väljendatavate suhete järgi.</p> <p>Lause moodustamine tegusõnafrasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine.</p> <p>Lausete transformeerimine.</p> <p>Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.</p> <p>Sõnaliigid</p> <p>Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest.</p> <p>Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses.</p> <p>Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest.</p> <p>Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt.</p> <p>Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.</p> <p>Nimisõna</p> <p>Käänamistabel, selle kasutamine.</p> <p>Muutevormide moodustamine ning moodustatud vormide rakendamine.</p> <p>Nimisõna tuletamine: õpitavad liited -ik, -us, -kas. Õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus, kasutamine.</p> <p>Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>Liitnimisõna</p> <p>Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine.</p> <p>Paarissõnad (õed-vennad).</p> <p>Lühenenud tüvega liitumine (lugemisoskus), tüvede äratundmine.</p>
--	--	--

		<p>Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt: liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna.</p> <p>Liitsõnade koostis, õigekiri.</p> <p>Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine</p> <p>Omadussõna</p> <p>Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.</p> <p>Omadussõna tuletamine: liited -tu, -jas, -kas. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine.</p> <p>Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.</p> <p>Arvsõna</p> <p>Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad.</p> <p>Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbrita (I-XXX).</p> <p>Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine.</p> <p>Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel.</p> <p>Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.</p> <p>Asesõna</p> <p>Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine.</p> <p>Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).</p> <p>Määrsõna</p> <p>Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisi- ja seisundi, hulga- ja määramäärsõnad).</p> <p>Määrsõnade tuletamine: õpitavad liited: -lt, -sti, -kesi, -ti.</p> <p>Viisimäärsõnade tuletamine omadussõnadest ning nud- ja tud-kesksõnast.</p> <p>Hulgamäärsõnade tuletamine arv- ja asesõnadest (kahekesi, mitmekesi).</p> <p>Ajamääruse väljendamine liitega -ti (õhtuti).</p> <p>Õpitud liidete aktiivne kasutamine kõnes.</p> <p>Tegusõna ja lause laiendamine määrsõnaga.</p> <p>Tegusõna</p>
--	--	---

		<p>Tegusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm).</p> <p>Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist.</p> <p>Ühendtegasõna.</p> <p>Tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses.</p> <p>Mineviku kesksõnad: nud- ja tud-kesksõnad.</p> <p>Minevikus tekkinud või tekitatud tegevuse või seisundi väljendamine.</p> <p>Mineviku kesksõna nimisõna täiendina, mis märgib omadust (loojunud päike, seotud käed).</p> <p>Oleviku kesksõnad: v- ja tav-kesksõnad.</p> <p>Tegija iseloomustamine v-kesksõnaga (magav koer).</p> <p>tav-kesksõna nimisõna täiendina (rajatav mänguväljak).</p> <p>Kesksõnade moodustamine, käänamine ja õigekiri.</p> <p>Kesksõnavormi ja tegusõna pöördevormi eristamine.</p> <p>Tegusõna tuletamine.</p> <p>Õpitavad liited: -u, -ta, -ata, -ne.</p> <p>-u-liitega tegusõnad loodushälte (siutsuma), olukorra muutumise (närbuma), tegijale endale suunatud või enesekohase tegevuse väljendajana (kattuma, riietuma).</p> <p>-ta-liite kasutamine nimi-, omadus- ja määrsõnadest tegusõna tuletamisel.</p> <p>Liidete -ta ja -da õigekiri (rõõmustama, kohandama).</p> <p>-ata-liitega tegusõnad hetkelise ühekordse tegevuse või äkilise häälightsuse väljendajana (ehmatas, praksatas).</p> <p>-ne-liitega tegusõnad olukorra järk-järgulise muutumise väljendajana (paksenedes).</p> <p>Õpitud liidete aktiveerimine. Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses.</p> <p>Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.</p> <p>Võõrsõna</p> <p>Võõrhäälikud ja tähed, võõrsõnad.</p> <p>Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine</p>
--	--	--

Kirjutamine	järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kontrollib ise oma tööd, leiab ja parandab õigekirjavigu.	<p>Õigekiri Veaohalikud häälikud sõnas. Sulghäälikud järgsilpides. Kaashäälikuühendi õigekiri. Enesekontroll. Enda koostatud teksti õigekiri. Ortograafiareeglite rakendamine: g, b, d helitute häälikute kõrval. Võõrsõnade õigekiri. Suur algustäht nimedes: olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad. Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed. Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri.</p>
Keeleteadmised ja -oskused	Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite tundmine ning rakendamine. Õigekirja kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine. Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi. Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine.	
Lugemine	loeb eakohast teksti endamisi, häälega lugedes valdavalt süntagmade kaupa ja ilmekalt; analüüsib teksti õpetaja juhendamisel, leiab olulise teabe, teeb märkmeid; kasutab tehtud märkmeid teabe taastamisel kas tekstilähedasel või kokkuvõtlikul jutustamisel; kasutab tekstist saadud teavet loomingulisel jutustamisel (minategelase seisukohalt, jutustamisel grammatilise ülesandega,	<p>Lugemistehnika Pala lugemine vahelduvalt: häälega, endamisi, kooris</p> <p>Teksti mõistmine ja orienteerumine tekstis Vaikselt lugemise käigus tekstist vajaliku teabe otsimine, teabe märgistamine sümbolite või lühendite abil lugemise ajal.</p> <p>Eneseväljendus</p> <p>Jutustamine Teksti lugemine ja analüüs sõltuvalt oodatava jutustamise liigist. Tegelaste käitumise ja emotsioonide hindamine. Tööraamatu paladest saadud teabe baasil erinevate tarbekirjade koostamine (CV, kuulutus, avaldus, seletuskiri). Teksti kuulamise käigus märkmete tegemine ja nende kasutamine teksti hilisemal taastamisel. Tehtud märkmete kriitiline hindamine ja korrigeerimine.</p>

	<p>kirjeldatud sündmuse muutmise või täiendamisega vms). edastab loetud või kuulnud teksti sisu teistele mõistetavalt suuliselt ja/või kirjalikult korrektses eesti keeles.</p>	<p>Konspekteerimine</p> <p>Konspekti koostamine loetud teksti järgi: oluliste mõtete ja faktide leidmine ja märkimine tekstis, teksti lühendamine, lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine.</p> <p>Konspekti koostamine suulise kõne järgi: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi, lühendite kasutamine, lausete lühendamine: konspekti kirjutamine pärast ühist arutelu.</p> <p>Teksti ja konspekti kõrvutamine, jutustamine oma ja kaaslase konspekti järgi.</p>
--	---	--